Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Uudenmaan ELY-keskuksen asiantuntijalausunto talousarvioesityksestä vuodelle 2024 - Talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito ja alempiasteisen tieverkon tilannekuva

Uudenmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Uudenmaan ELY-keskus vastaa tienpidosta Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakuntien alueella, jossa asuu yli kaksi miljoonaa ihmistä. Alueen tieverkolla syntyy lähes kolmannes koko maan liikennesuoritteesta ja noin neljännes koko maan tavaraliikenteen kuljetussuoritteesta. Täällä sijaitsee yli puolet Suomen vilkasliikenteisimmistä teistä (yli 15 000 ajoneuvoa/vrk), valtaosa Suomen elinkeinoelämän toimijoista, paljon valtakunnallista logistiikkaa ja yli 40 % koko maan työpaikoista. Vastapainoksi alueella on paljon myös maaseudun vähäliikenteistä tieverkkoa.

Tienpitoon kohdistuvat odotukset ja tarpeet tällä alueella ovat erittäin suuret ja myös vaihtelevat paljon toimintaympäristön mukaan. Kalliisti korjattavaa suurten liikennemäärien tieinfraa kuten moottoriteitä, eritasoliittymiä ramppeineen, siltoja ja maantietunneleita on eniten juuri tällä alueella. Toisaalta maaseudun vähäliikenteisen tieverkon riittävän palvelutason ja saavutettavuuden turvaaminen tarkoituksenmukaisin toimin ovat myös päivittäisenä haasteena.

Julkisen henkilöliikenteen osalta Uudenmaan ELY-keskus vastaa kuntarajat ylittävän joukkoliikenteen viranomaistehtävistä Uudellamaalla sekä Kanta- ja Päijät-Hämeessä, pois lukien Helsingin seudun liikenteen (HSL), Hämeenlinnan ja Lahden seutujen, Raaseporin, Hyvinkään ja Riihimäen kaupunkien toimi-valta-alueet. Uudenmaan ELY-keskuksen joukkoliikenteen toimivalta-alueeseen kuuluu 22 kuntaa, joista 7 on Kanta-Hämeen alueella ja loput 15 kuntaa Uudenmaan maakunnan alueella.

Maarakentamisen ja erityisesti päällystystöiden kustannusten nousu on vaikeuttanut korjausvelan hallintaa

Tienpidon vaikuttavuus on maanteiden päivittäisen hoidon ja välttämättömien korjausten varassa. Perustienpidon perusrahoitustaso, noin 110 milj. € vuodelle 2024 on samaa suuruusluokkaa kuin vuonna 2023, mutta vuodesta 2022 alkanut merkittävä maarakennusalan

kustannusten nousu on syönyt rahoituksen ostovoimaa. Rahoituksesta lähes 40 % eli n. 42 milj. € kuluu maanteiden päivittäisen liikennöitävyyden varmistavan hoitoon. Korjauksiin on käytettävissä noin 60 % eli n. 66 milj. €. Korjausten suurimmat kuluerät ovat päällystäminen ja siltojen korjaaminen.

Uudenmaan ELYn alueen reilusta 3000 sillasta noin 40 siltaa on uusimistarpeessa ja lähes 1400 siltaa vaatii peruskorjauksen lähiaikoina. Vuosittain pystytään korjaamaan ja uusimaan yhteensä noin 25 siltaa ja kymmenkunta putkisiltaa.

Erityisesti päällystyskilpailutusten hintataso Uudenmaan ELYn alueella vuonna 2023 on ollut selittämättömän korkea ja tarjouksia on saatu vähän. Kun lisäksi päällysteisiin osoitettu rahoitus oli noin viidenneksen edellisvuotta alhaisempi, jäi päällystysohjelma tänä vuonna ennätyksellisen lyhyeksi, noin 350 ajoratakilometriin, mikä on noin puolet siitä päällystysmäärästä, jolla korjausvelka ei arvioiden mukaan lisäänny. Tämän vuoksi tarpeellisia päällystyskohteita jouduttiin karsimaan myös vilkkaimman tieverkon kohteiden osalta. Arviolta noin 12 % keskivilkkaasta tieverkosta ja noin viidennes vähäliikenteisestä tieverkosta on päällysteiden osalta huonossa kunnossa. Tämän vuoden päällystysmäärillä päällystettyjen teiden kunnon ennustetaan heikkenevän erityisesti vähäliikenteisellä tieverkolla. Toisaalta erittäin vähäliikenteisiä ja huonokuntoisia pinnattuja sorateitä on näiden teiden liikennöitävyyden turvaamiseksi syytä parantaa sorateiksi.

Vuonna 2024 päällystysohjelman pituuden perusrahoitustasolla arvioidaan vilkasliikenteisellä tieverkolla jäävän noin 250–300 km ja alemmalla verkolla noin 150–200 km.

Tieverkon parantamiseen kuten esim. liittymien parantamiseen tai uusiin jalankulun ja pyöräilyn väyliin, Uudenmaan ELYn alueella ei ole osoitettu lainkaan rahoitusta vuodelle 2023 eikä myöskään vuodelle 2024. Alueen pienten parantamishanketarpeiden kärki, ns. maanteiden perusväylänpidon parantamishankkeet, on esitetty niin Uudenmaan ELY-keskuksen tienpidon ja liikenteen suunnitelmassa 2024-2027 kuin Liikenne12 -suunnitelmaa tarkentavassa Väyläviraston laatimassa investointiohjelmassa.

Korjausvelan rahoitus tulee tarpeeseen – päällysteiden lisäksi myös tieympäristön ja kriittisten rakenteiden kunto huomioitava

Hallituksen esitys korjausvelan lisärahoitukseksi toisi Uudenmaan ELY-keskukselle päällysteiden korjauksiin arviolta n. 43,5 milj. € perusrahoituksen päälle. Yhdessä perusrahoituksen päällysteisiin käytettävän osuuden myötä on mahdollista vuonna 2024 päästä päällystyspituuteen, jolla korjausvelka ei lisäänny. Lisärahoituksen arvioidaan vaikuttavan erityisesti keskivilkkaan tieverkon ja hiljaisen tieverkon päällysteiden kunnon parantumiseen. Päällystyksiin kohdennetun merkittävän lisärahoituksen haasteena on, miten markkinat tässä tilanteessa toimivat ja mille tasolle hintataso asettuu.

Tieverkon pintakunnon lisäksi tieympäristössä ja tien rakenteissa on yhä enemmän ns. näkymätöntä korjausvelkaa, joka ei tienkäyttäjille päivittäin näy, mutta joka pahentuessaan vaarantaa vakavasti liikenneturvallisuutta tai voi aiheuttaa tiekohdan äkillisen sulkemistarpeen. Tällaisia kohteita Uudenmaan ELYn alueella ovat erityisesti suuret tievauriokohteet, huonokuntoiset isot tierummut, liian matalat tiekaiteet, elinkaarensa lopussa olevat meluseinät, sortumia aiheuttavat kallioleikkaukset sekä kurtturuusun poistotarpeet. Näiden lukuisten ongelmien poistamiseen tarvitaan lisää rahoitusta, nykyisellä rahoituksella voidaan reagoida vain ensiapuluontoisilla korjaustoimilla.

Yksityistieavustuksilla tuetaan tiekuntia toteuttamaan yksityisteiden perusparannushankkeita

Toimivalla yksityistieverkolla on osaltaan tärkeä rooli Suomen huoltovarmuuden kannalta. ELY-keskukset avustavat järjestäytyneitä tiekuntia parantamishankkeiden kustannuksiin osallistumalla. Yksityistieavustusprosentit korotettiin vuosille 2023–2025 ja viestintä korotetuista avustusprosenteista on selvästi aktivoinut tiekuntia suunnittelemaan ja toteuttamaan perusparannushankkeita. Pelkästään yksityisteiden siltakohteisiin on tänä vuonna sidottu Uudenmaan ELYn alueella valtionavustusta noin 2,4 mil. €, mikä on yli puolet avustusmäärärahasta. Vuodelle 2024 yksityisavustusrahoitus putoaa merkittävästi, noin 0,6 milj. euroon, mikä johtaa rahoitettavien kohteiden merkittävään karsintaan.

Joukkoliikenteen palvelutason säilyttäminen haasteena

Joukkoliikenteen määräraha vuodelle 2024 on vajaa 7 milj. €. Joukkoliikenteen niukkeneva rahoitus tekee haastavaksi ELYn yhdessä kuntien kanssa hankkiman joukkoliikenteen palvelutason säilyttämisen. Ostoliikennetarpeet ovat koronapandemian ja yleisen kustannustason nousun jäljiltä kasvaneet, kun markkinaehtoinen liikenne on rajusti supistunut.

Kehittämishankkeita tarvitaan

Vuodelle 2024 ei ole esitetty uusia tieverkon kehittämishankkeita Uudenmaan ELY-keskuksen alueelle. Tällä hetkellä ei myöskään ole käynnissä yhtään tieverkon kehittämishanketta Uudenmaan ELY-keskuksen alueella, kun vuonna 2020 päätetyt kehittämishankkeet Kehä III:n parantamisen 3. vaihe ja vt 4 parantaminen Hartola–Oravakivensalmi-välillä valmistuivat aiemmin tänä syksynä.

Alueen tieverkolla on lukuisia kehittämistarpeita, jotka liikenteen palvelutasotarpeiden täyttämiseksi tulisi toteuttaa. Tarpeiden tärkein kärki on esitetty Liikenne12 -suunnitelmaa tarkentavassa Väyläviraston laatimassa investointiohjelmassa, mutta alueella on huoli ohjelman rahoituksen toteutumisesta.

Investointiohjelmaan sisältyvät vt 4 välillä Kehä I–Kehä III -hanke, vt 2 Humppilan kohta, vt 25 välin Hanko–Mäntsälä 1. vaihe, Kehä III painumakorjaus Espoonkartanon kohdalla, vt 24 Vääksyn silta Asikkalassa sekä seudullisten pyörätieverkkojen ja laatukäytävien kehittämiskohteita valtion verkolla. Näistä esimerkiksi vt 4:n hanketta tarvitaan päätieverkon ja logistiikan toimintavarmuuden parantamiseksi ja hankkeen vaikutukset ulottuvat pitkälti Helsingin seudun ulkopuolelle valtakunnallisen henkilö- ja tavaraliikenteen sujuvuuteen ja toimintavarmuuteen. Yhtä lailla vt 25:n logistinen merkitys on edelleen lisääntymässä siihen tukeutuvien uusien satama- ja logistiikkakeskushankkeiden myötä. Liikenne 12:n rahoitusraamin ulkopuolelle jää myös muita merkittäviä pääväyläverkon elinkeinoelämän kuljetusten ja liikenneturvallisuuden kehittämistarpeita muilla vilkkailla pääteillä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Yksikön päällikkö Timo Karhumäki ja ratkaissut Johtaja Päivi Nuutinen.

Liitteet Kirjoita tähän

Jakelu Kaisa Iso-Sipilä / Eduskunta, valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto

Tiedoksi Uudenmaan ELY-keskuksen kirjaamo
Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuurivastuualueen johtoryhmä

Tämä asiakirja KEHA/44354/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/44354/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Karhumäki Timo 24.10.2023 16:55

Ratkaisija Nuutinen Päivi 24.10.2023 16:56